

Fényes arc, szürke háttérben

Egyre aggasztóbb a helyzetünk. Mármost azoké, akik a fizetésükért, vagy a valamikor csodáltnivaló tévé iránti, még mindig szívós vonzalomból hetenként ismétlődően gyötrik az agyukat: vajon nem volt-e még is valami a látható semmi-ben? Nekem úgy tetszik, hétről hétre fogy a televízió műsora. Természetesen ez nem szó szerint értendő, hiszen a műsoridő változatlan. De hiába meresztem a szemem, vagy láttam már, amit adnak, vagy érzekeim játszanak velem, s mintha láttam volna már (tudják, de já vu!), avagy számomra tökéletesen érdektelen, tehát nézhetetlen, amit adnak. Több nincs.

Azaz, most, hogy mondom (mégis csak érdemes turkálni az emlékekben?), főléremlik előttem Lőrincze Lajos kedves, nyílt tekintete, finom rajzú arca, s hallom szép, dumántúli zárt e-kezt őrző, magyar beszédét.

Az egyetlen kellemes, szívderítő, érdekes műsora

volt a hétnek a róla készült portréfilm. A rádióból ismert *Liptay Katalin* (a *Társalgóban*, e kétórás, mindig izgalmas irodalmi beszélgetőműsorban lehet hallani kulturált összekötőszöveget és kérdéseit) szerepelt riportertársaikként. Példát adott némely televíziós kollégájának, hogyan kell okosan háttérben maradni, s hagyni beszélni, aki kérdések nélkül is tud, mert van miről, s a „hogyan?” sem okoz neki gondot.

Lőrincze Lajos Tanár Úr azért ideális riportertárs, mert mindannyiunknak fontos tudomány egyik legmagyobb tekintélyű művelőjeként lebilincselően tud beszélni élete munkásságának tárgyáról, a magyar nyelvről. Pontosan, színesen, szépen. És még azért, mert első látásra is rokonszenves ember, ama legendás szép arcú öregek közül való, akiknek vonásait belső értékek rajzolják, s akik tulajdonképpen sosem öreg-

szenek meg igazán, mert az idővel csak a lélek szépsége fénylik föl rajtuk, egyre ragyogóbban.

És azért is ideje volt már e tévés portrénak, hogy egy szuggesztív egyéniség biztathasson bennünket: van még a világon nyugodt derű, bölcs békesség, elragadóan makacs hivatástudat, tartós értékek, belső normák — egybeforrva a toleranciával. Van folytonosság a múlttal, és van jövőhít. A szentgáli fák élnek a ligetben, gyökereik erősek, és koromjuk terebélyes.

Mondjuk, hogy a szerkesztői izlésnek, s nem a szorongató műsorhiánynak köszönhetjük: csütörtökön a földőbe került a Lőrincze-portré. Bár csak eszébe jutna valakinek, s fölkeréne, és bár csak vállalná, hogy többször is biztasson bennünket a tévéből — élete példájával a példás életre, tudományával édes anyanyelvünk tudására.

Sulyok Erzsébet

Közgazdászok Csongrád megyében (1.) Szakemberhiány

A KÖZELMÚLTBAN a Magyar Közgazdasági Társaság megyei elnöksége egy terjedelmes jelentést vitatott meg; egyfajta önéletrajzot készített. Olyan kérdések kerültek üléseinek napirendjére, mint például, hogy milyen a közgazdászok iránti igény, elegendő-e a megyében dolgozó szakképzett közgazdászok száma, milyen a képzés és továbbképzés színvonala, milyen lehetőségek vannak szaktudásuk kamatoztatására? stb. Úgy véljük, hogy az elnökségi ülés vitája felszínre hozott néhány olyan tényt és következtetést, ami szélesebb érdeklődésre is számot tarthat.

Az „önletrajz” előkészítésének és a vitának egyik legnagyobbs nehézsége abból — az első pillanatban talán meghökkentő — kérdésből adódott: tulajdonképpen kit is tekintünk közgazdásznak? Nem kell ahhoz bennfentesnek lenni, hogy bárki belássa: a kérdésfeltevés korántsem mesterkélt. Más szakmáknál a körülhatárolás egyértelműbb. Például az értelmiségi területen maradvák: eltekintve a konkrét munkahelytől és a munka színvonalától, elég pontosan tudjuk, hogy kit tekintünk orvosnak vagy mondjuk jogásznak. Azt, aki orvosi, illetve jogi egyetemet végzett. A gazdasági szakemberek képzése azonban meglehetősen sok formában történik. A közgazdasági egyetemeken kívül diplomás szakembereket bocsátanak ki különböző főiskolák, például a számviteli, a kereskedelmi stb. Lényegesen szűkebb területre specializálódva, határozottan közgazdászokként dolgoznak a mérlegképes könyvelői, különböző felsőfokú (munkaügyi, áruforgalmi stb.) tanfolyamot végzettek is. A sort még folytatni lehetne.

A GYAKORLATBAN persze az egyetemet végzett közgazdák minősülnek „igazinak”. Ezt alaptendenciaként helyeselni lehet, de merő szabályként semmiképpen. Elég talán arra utalni, hogy nemzetközileg számon tartott, kétségtelenül nagy tudású közgazdász akadémikusaink között is van — nem is egy —, aki nem közgazdasági egyetemen szerzett diplomáját. A Közgazdasági Társaságtól is távol áll valamiféle „arisztokratizmus”, a legkülönbözőbb végzettségű gazdasági szakembereket igyekszik összefogni.

Fenntartva a fentiekben adódó lehetséges ellenvélemények indokoltóságát is, felmérésünk végül is az egyetemet végzett közgazdászokra terjedt ki. Az adatgyűjtés és az elemzés praktikus szempontjain túl ezzel kifejezzük azt az álláspontunkat is,

hogy kívánatos lenne minél több „komplett” szakember alkalmazása jó néhány olyan helyen, ahol ma még erre nincs mód. Jelenleg Csongrád megyében a közgazdasági egyetemi végzettségűek száma 474. A közgazdászok száma önmagában nem sokat mond, valamihez viszonyítani kell. Az egyik — s nem a fontosabb — módszer: megnéznünk minden tízezer aktív kereső közül 22 közgazdász. Ez az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb, ugyanis tízezer magyar munkavállaló között átlagosan 42 közgazdász van. E mutatóban alaposan benne van a főváros nagy „közgazdászűrűsége”. A szomszédos megyék közül Békésben és Szolnokban 10—10, Bács-Kiskunban 14. A megyén belül is nagy a szóródás. Szegeden a vállalatokon, szövetkezeten kívül a különböző irányító és társadalmi szervezetnél is nagy a közgazdász-igény és számottevő az oktatók száma is, a megyeszékhelyre koncentrálnak a diplomás gazdasági szakemberek több mint kétharmada. Nyilvánvalóan fontosabb az a vizsgálat, amelyek az igényekhez viszonyítják a tényleges kínálatot. Számításaink szerint Csongrád megyében a közgazdasági egyetemi végzettséghez kötött, illetve ilyen végzettséget kívánó munkahelyek száma körülbelül 850. Ezek közül 416 helyen dolgozik diplomás közgazdász, 58 kolléga viszont nem szakképzettégének megfelelő munkakörben helyezkedik el. Jelenleg tehát a megyében dolgozó közgazdászok száma alig több, mint a szükséglet fele, de valójában rosszabb a helyzet, mert csaknem minden nyolcadik szakember nem a végzettségének megfelelő helyen tevékenykedik.

BECSLÉSEKET végeztünk arra vonatkozóan, hogy a megyében jövőben, az ezredfordulóig hogyan alakulnak az igények. Többféle módszerrel számoltunk, lényegében azonos eredményeket kaptunk. Az egyik nagyon egyszerű gondolatmenet sze-

rint: igény jelentkezik a már meglévő hiány pótlására (380), a további igénynövekedés közel 210, valamint pótolni kell az időközben nyugdíjba vonuló 210 kollégát. E számítás szerint 2000-ig a megyében 800 új közgazdászra lenne szükség.

Ha a jelenlegi tendenciák folytatódnak, a szakemberhiány legfeljebb mérséklődni fog, megszűnni nem. A legutóbbi időben ugyanis évente 35—40 friss diplomás lépett munkába. Ilyen ütem mellett az ezredfordulóig 550—600 új közgazdászra számíthatunk.

Számítva arra is, hogy az egyetemi hallgatók egy része „lemorzsolódik”, szükséges lenne, ha megyénkben évente hatvanan iratkoznának be közgazdasági egyetemre. Felmeréseink szerint leginkább ipar szakos közgazdászok képzésére lenne szükség, de számottevő a pénzügyi és a mezőgazdasági szakot végzettek iránti igény is.

A „beiskolázásnál” az említett évi hatvan személy egy része — kívánatos volna, hogy minél nagyobb része — nappali tagozatra jelentkezhet Budapestre és Pécsre, a munka mellett tanulni hajlandók pedig a Közgazdaságtudományi Egyetem szegedi kihelyezett tagozatára. A Közgazdasági Társaság megyei elnöksége — saját lehetőségeinek korlátai között — kezdeményezi a más diplomával rendelkezők (például jogászok) úgynevezett posztgraduális közgazdász képzésének helyi felkarolását is.

SAJNÁLATOSAN kevesen jelentkeznek megyénkben a nappali tagozatos képzésre. Évente tízen-tizenketten, de közülük persze nem mindenkit vesznek fel. Tapasztalataink szerint — főként a szigorú matematikai felvételi követelmények miatt — a gimnáziumban érettségizteknek nagyobb a bejutási esélye, de éppen a gimnáziumi tanulmányok adják a kevesebb ösztönzést e szép és nagy jövő előtt álló szakmára.

Dr. Czagyán László

Szubjektív(?) történelem

Embernek beszélnek. Száz százalékgig szubjektív dolgokról: a családjukról, fiatalosság élményeiről, korán szerzett, igen rossz tapasztalatokról, amelyeket súlyos, ledobhatatlan teherként cipelnek tovább vállalkon egész életükben, mindvégig. Meg lehet kérdezni: fontos ez? Érdekes ez? Mit lehet kezdeni az ilyesmikkel?

A kérdés ugyan jogos, de persze legalább ennyire naiv is. Ha csak tíz ember vall a fenti módon, s az a közös bennük, hogy például mindannyian e század negyvenes éveinek első felében születtek, továbbá, hogy szüleik kivétel nélkül alkoholisták, ideg- vagy elmebetegek, esetleg öngyilkosok lettek, avagy „mindössze” elzúllottak, és soha többé nem találták meg a helyüket, s mindezen dolgok utódaikban így-úgy továbbélnek, fellelhetők — a kérdésre adott határozott igen!-eken túl már sokkal, de sokkal többről is szó van. Ha úgy tetszik: rettenesen elgondolkodtató tényekről.

A beharangozó címe a rádióújságban *A gondolkodás kalandja* volt. Igen jó cím, de ezáltal, erősen gyanítom, még kicsit keveset is mond. Az a sorozat, amely a múlt héten hétfőn délután *Cseppből a tengert...* címmel indult a Petőfi adón, s a *Találkozások a gondolkodás útján* alcímet viselte, és első alkalommal H. Sas Judit szociológus műhelyébe kalauzolta a hallgatót (szerkesztő-műsorvezető: Mihancsik Zsófia), az egyedien megélt eseményeknek egy általánosabb világkép fölfedezhetőségéig jutó gondolkodási folyamatát mutatta meg. Avagy egyszerűbben: egyes és általános dialektikájának az „objektív” történelem és a szubjektív életsorsok közötti, nagyon is szoros összefüggéseit. A gondolkodó

ember, ez esetben a tudós, vagyis a szociológus, úgy következett, hallhattuk, hogy nem egyéni életregényeket lát meg az egyedi sorsokban, hanem a magyar történelem egy adott szakaszának legvarázslatosabb — mert legemberibb — lenyomatát. Lenyűgöző munka, ha jobban belegondolunk.

H. Sas Judit munkatársával 100, magasan kvalifikált, rendezett anyagi körülmények között élő, negyven év körüli emberrel beszélgettünk. (Egyénenként kb. 40—50 gépelt oldalnyi „anyag” jött össze, ebből készült el s jelenik meg nemcsak a *Szubjektív történelem* című könyv is.) A megkérdezettek mindannyian borzalmas élményekben mentek keresztül gyerekkorukban. A máig cipelt élményterhekből a neurozís a leggyakoribb (és talán legközismertebb) következmény, már ami orvosiilag regisztrálható. A többi: „Zömükben gyűlölik a szüleiket. Úgy érzik, történelmi tudat hiányában, hogy azok tehetnek az ő szomorú sorsukról.” Pedig szüleiket „csak” kitelepítették, „csak” újra elvették a földjüket, „csak” leváltották, és az isten háta mögé ebrudalták őket. „Csak” eltűntek, és évekig azt sem lehetett tudni, élnek-e egyáltalán, „csak” halálraítéltként éltek hosszú hónapokon keresztül, „csak”... mindössze.

Deviancia-e, ha egy 13 éves gyerek disszidál, majd visszatér? — kérdezték ebben a megrázó erejű műsorban. (Szüleiről: lásd mint fent.) „Ami elől ez a gyerek menekülni akart, megint olyan jelzés, amit a tudat adta válasz nem eléghet ki.” Igen, ahogyan hallottuk: a társadalomban mélyen gyökerező kulturális értékek és célok, amiket az egyén el akar érni — egy kis föld, egy kis magántu-

lajdon, nyugodt, békés családi élet, netán még szabad vallásgyakorlás is — egy újonnan jött társadalomban deklaráltnak nemcsak, hogy megengedettek voltak, de megígérték is. Azután minden semmivé vált, vagyis a visszajára fordult, rendkívül drasztikusan. Hogy a gyengébbek úgy reagáltak, ahogy, az egyáltalán nem a mai negyvenesek gyűlöletének célpontjaira rimel... „Ha ők rájönnek, hogy nemcsak és elsősorban nem szüleik a felelősek, hanem valami törvénytörés okozta mindezt, hiszen az egyéni cselekedeteknek mindig történelmi magyarázata van — ez adhat reményt.” Így a summázat. Igen, többet kell megérteni mindig ahhoz, hogy az ember többet is tehesen. Bármi, bármi, „De ez mind feltételes mód”, hangzott a Cseppből a tengert... emberi-történelmi óceánokat megmutatni képes, nagyszerű félórásának zárómódozata. Vitakozni, azt hiszem, ez esetben nem nagyon lehet. Legfőképpen, ha a külön s melegen figyelmükbe ajánlható kötet címevel. Mert ugyan szubjektív is a történelem, de az efféle életek konzekvenciáinak való-sága legalább annyira objektív, mint ama marxi törvény, miszerint a lét határozza meg a tudatot.

Domonkos László

Forradalmi ifjúsági napok

Előadások, koncertek, bemutatók

Megkezdődött az idei forradalmi ifjúsági napok szegedi ünnepi program-sorozata. A város főiskolai intézményei és a DELEP KISZ-bizottsága március 12. és 18. között külön rendezvényekkel gazdagítja, színesíti a szegedi ifjúsági eseményeket. Az egyetemi forradalmi ifjúsági napok keretében volt látható tegnap a JATE, SZOTE irodalmi színpadának bemutatója az egyetemi klubban, a DELEP Interklubjában pedig karatebemutató *Ma, kedden délután 5 órakor Gazdaságunk a 80-as években* címmel *Lengyel László*, a Penz-

ügyminisztérium munkatársa tart előadást a SZOTE-klubban. Este 7 órakor, szintén az orvostanhallgatók klubjában *Gonda János* dzsesszkoncertje kezdődik. A JATE-klubban ma este 8-kor a 180-as csoport *dzsesszkoncertje* hallható. A tanárképző főiskola *Tamási Áron* klubjában az irodalmi színpados hallgatók tartanak bemutatót, szintén 8 órai kezdéssel. Az Arany János utca 9. szám alatti KISZÖV-klubban a filmbarátok az *Éretlenek* című francia filmet tekinthetik meg ma este 6 óráig.

Holnap, szerdán, fél 4-től a JATE-klubban *Aktuális külpolitikai kérdések* címmel *Kereszti András*, a Népszabadság munkatársa tart előadást, 5 órától pedig a SZOTE-klubban az Ifjúsági Rendező Iroda igazgatója, *Gál Irán* szól *művelődéspolitikáinkról, közművelődésünkről*. Este 8 órakor *Benkő Dániel* előadójátékát mutatja be a *Tamási Áron* klubban. A nagyszabású ifjúságpolitikai vetélkedő, a *Vagyunk a tűz, városi döntője délután 5 órakor* kezdődik a DELEP-klubban.

Az iskolai házirendek módosításáról

A KISZ KB kezdeményezésére a Művelődési Minisztérium előírta, hogy az iskolákban és a diákotthonokban a tanév első felében tekinthetők át a házirendeket, és végezzék el a szükséges módosításokat. Az utasítás szerint a munka során mindenütt figyelembe kellett venni a tanulóközösségek és a KISZ-szervezetek jogait, kötelezéseit. A házirend-módosítást az ifjúsági szövettség igyekezett felhasználni

arra, hogy az új iskolai „alkotmányok” mindenütt rögzítsék azokat a jogokat, lehetőségeket, módszereket, amelyekkel a tanulók — az uttörőmozgalom és a KISZ szervezeteiben tevékenykedve — részt vehetnek az intézmény életének alakításában, az iskolai közösség formálásában.

A házirendek módosítása az elmúlt hetekben befejeződött. Szív József, a KISZ KB Középiszkolai és Szakmunkástanuló Tanácsának titkára a nagy jelentőségű munka KISZ-es tapasztalatairól egyebek között megálapította:

— Eredményként értékelhetjük, hogy jó néhány iskolában politikai „sikerélményhez” jutottak a diákok, sok helyütt korszerűbbé váltak a házirendek, változott azok nyelve, stílusa. A módosítást kísérő viták lehetőséget adtak annak tisztázására, hogy mi a KISZ szerepe az iskolavezetésben, a döntéshozatalban. A fő célt azonban nem sikerült elérni: vagyis azt, hogy a tanulókat és a KISZ-szervezeteket mindenütt partnernek tekintés, s a közösség lehetőségeinek igényeinek, hagyományainak alapos elemzése után dolgozzák ki a hatékony munkát, s a színes, tartalmas diákélet alapját jelentő követelményrendszert.

Újfajta sertéstáp

Az Állatorvostudományi Egyetem hőmérvészárhelyi betegségeinek kutatói újfajta, nagy hatékonyságú sertéstáp-koncentrátumot dolgoztak ki. A „Hódmix” nevű gyártmány legfontosabb

újdonsága, hogy korábban konvertibilis valutáért beszerzett fenyőre-adalékanyag — például halliszt — helyett hazai anyagokat, vágóhídi melléktermékeket használnak fel készítéséhez.